

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no. 24011/12

Ziya ÇİÇEKÇİ / Türkiye

ve diğer 32 başvuru

(ekteki listeye bakınız)

Başkan,

Julia Laffranque,

Hâkimler,

Ivana Jelić,

Arnfinn Bårdsen,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla,

22 Ekim 2019 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

29 Mart 2012 tarihinde yapılan yukarıda anılan başvuruları göz önüne alarak,

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2019. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Davalı Hükümet tarafından ibraz edilen görüşleri ve bu görüşlere cevaben başvurular tarafından ibraz edilen görüşleri göz önüne alarak,
Gerçekleştirilen müzakerelerin sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

1. Başvuranlar Türk vatandaşlarıdır. Başvuranlar, Mahkeme nezdinde İstanbul Barosuna kayıtlı avukatlar Ö. Kılıç, A.D. Taşdemir, V. Ok ve O. Yıldız tarafından temsil edilmişlerdir. Başvuranların listesi ekte yer almaktadır.

2. Türk Hükümeti (“Hükümet”) kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

Davanın Koşulları

3. Dava konusu olaylar, taraflarca ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

4. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi 9. Dairesi hâkimi, 20 Aralık 2011 tarihinde, başvuruların ve diğer şüphelilerin yirmi dört saat boyunca yasal temsilcilerine erişimlerinin engellenmesine ve soruşturmanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla yasal temsilcilerinin soruşturma dosyasına erişiminin reddedilmesine hükmetmiştir.

5. Turabi Kışın haricindeki başvurular, 20 ve 21 Aralık 2011 tarihlerinde, terör örgütü üyesi oldukları şüphesiyle yakalanmıştır.

6. Üç avukat, 22 Aralık 2011 tarihinde, başvuruların dördü adına İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi Dokuzuncu Dairesine dilekçe sunmuş ve diğerlerinin arasında, soruşturma dosyasına erişim talebinde bulunmuşlardır. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi Dokuzuncu Dairesi, 23 Aralık 2011 tarihinde, söz konusu talepleri reddetmiştir.

7. Başvuranlar, 23 Aralık 2011 tarihinde, İstanbul Cumhuriyet Savcısının huzuruna çıkarılmış ve ilgili savcı, başvuranlara, telefon konuşmalarının dinlenmesine ilişkin kayıtlar ve tanık ifadeleri de dâhil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, dava dosyasında yer alan her delil unsuru ile ilgili olarak ayrıntılı sorular sormuştur. Başvuranlar, savcıya verdikleri ifadelerinde, avukatları yardımıyla, kendilerine isnat edilen suçlamaların doğruluğunu inkâr etmişlerdir. Başvuranlar, hiçbir yasa dışı faaliyette bulunmadıklarını ileri sürmüşlerdir.

8. Başvuranlar, 24 Aralık 2011 tarihinde, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesinde sorgulanmış ve ilgili mahkeme başvuranların tutuklanmasına karar vermiştir. Başvuranların hepsi hâkimler önünde aleyhlerindeki suçlamaları reddetmiştir.

9. Başvuranların avukatları, 28 ve 29 Aralık 2011 tarihlerinde, Turabi Kışın, Ömer Çelik ve Zeyneb Ceren Kuray hariç olmak üzere başvuranlar adına İstanbul Ağır Ceza Mahkemesine dilekçe sunmuşlardır. Avukatlar, dilekçelerinde, başvuranları tutuklu bulundurmaya dair 24 Aralık 2011 tarihli karara itiraz etmişlerdir. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, 2 Ocak 2012 tarihinde, başvuranların itirazlarını reddetmiştir.

10. Bununla beraber, Turabi Kışın, 30 Aralık 2011 tarihinde, terör örgütü üyeliği şüphesiyle yakalanmıştır. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, 2 Ocak 2012 tarihinde, söz konusu kişinin tutuklanmasına karar vermiştir.

11. İstanbul Cumhuriyet Savcısı, 27 Nisan 2012 tarihinde, başvuranlar da dâhil olmak üzere kırk dört kişi aleyhinde terörle ilgili suçlamalardan dolayı bir iddianame sunmuştur.

12. Başvuranlar, 16 Kasım 2012 ve 12 Mayıs 2014 tarihleri arasındaki farklı tarihlerde, tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmışlardır.

13. Dava dosyasındaki bilgilere göre başvuranlar aleyhindeki ceza yargılamaları, hâlihazırda, yerel mahkemeler önünde derdesttir.

ŞİKÂyetLER

14. Başvuranlar, Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi uyarınca, yasa dışı faaliyetlerde buldukları şüphesine ilişkin herhangi bir somut bir delil ve makul gerekçeler olmaksızın özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları konusunda şikâyetçi olmuşlardır.

15. Başvuranlar, Sözleşme'nin 5 §§ 2 ve 4 ve 13. maddeleri uyarınca, tutuklanmalarına karşı yaptıkları itirazlarına dair verilen kararın, çekişmeli yargılama ve duruşma olmaksızın verilmesinden şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar soruşturma dosyasına erişimlerinin engellenmesi nedeniyle tutuklama emrine karşı etkili bir şekilde itirazda bulunamadıklarını ileri sürmüşlerdir. Aynı nedenle, başvuranlar, yakalanma ve tutuklanma nedenleri hakkında bilgilendirilmediklerini de iddia etmişlerdir.

16. Başvuranlar, Sözleşme'nin 5 § 3 maddesi kapsamında, tutukluluk süresinin aşırı uzun olduğundan şikâyet etmektedirler.

17. Başvuranlar, Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamında, gazetecilik faaliyetlerine dayanılarak özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları ve terör örgütüne üye olmakla suçlandıkları hususunda şikâyetçi olmuşlardır. Bununla beraber, başvuranlar, Sözleşme'nin 10. maddesi ile beraber Sözleşme'nin 13. maddesi kapsamında, iç hukukta öngörülen hukuk yollarının etkili olmadığı şikâyetinde bulunmaktadır.

18. Son olarak, başvuranlar, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında, somut başvuruya neden olan olayların sonucunda gelirlerinden yoksun bırakıldıkları ve maddi zarara uğradıkları şikâyetinde bulunmaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Başvuruların birleştirilmesi

19. Mahkeme, başvuruların konuları bakımından benzer olduklarını göz önünde bulundurarak, bunları tek bir kararda müştereken incelemeyi uygun görmektedir.

B. Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi kapsamındaki şikâyetler

20. Başvuranlar, Sözleşme'nin 5 §§ 2 ve 4 ve 13. maddeleri kapsamında, soruşturma dosyasına erişimlerine konulan kısıtlamadan dolayı, tutukluluk kararına dayanak oluşturan delillere itiraz edemediklerinden şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar, ayrıca, dilekçeleri incelenirken mahkeme önüne çıkarılmadıklarından şikâyetçi olmuşlardır.

21. Hükümet bu iddialara itiraz etmiştir.

22. Dava konusu olayların hukuki açıdan vasıflandırılması hususunda uzman olan Mahkeme, söz konusu şikâyetleri Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi kapsamında incelemeyi uygun görmektedir. Söz konusu madde ilgili olduğu kadarıyla aşağıdaki gibidir:

“4. Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve, eğer tutulma yasaya aykırı ise, serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.”

23. Mahkeme, dava dosyasında, başvuranlar Turabi Kışın'ın, Ömer Çelik'in ve Zeyneb Ceren Kuray'ın tutukluluk kararına itirazda bulduklarını gösteren hiçbir bulgunun mevcut olmadığını gözlemlemektedir. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi kapsamındaki

şikâyetleri, açıkça dayanaktan yoksun olup, Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4 maddesi uyarınca reddedilmelidir.

24. Mahkeme, ayrıca, diğer başvuranların 24 Aralık 2011 tarihinde tutuklandıklarını kaydetmektedir. Daha sonra, başvuranlar bu karara itiraz etmiş ve söz konusu itiraz, sonunda, 2 Ocak 2012 tarihinde, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi tarafından sözlü duruşma yapılmaksızın reddedilmiştir. Buna rağmen, başvuranlar, itirazları incelenmeden dokuz gün önce, yargılamayı yürüten mahkeme huzuruna çıkarılmışlardır. Mahkeme, bu koşullar altında, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi kapsamında, temyiz mahkemesi önünde ilave bir sözlü duruşmanın gerekli olduğunu düşünmemektedir (bk., *Altınok/Türkiye*, no. 31610/08, § 55, 29 Kasım 2011, ve *Ceviz/Türkiye*, no. 8140/08, § 49, 17 Temmuz 2012). Sonuç olarak, Mahkeme, başvuruların bu kısmının, açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmaktadır.

25. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasına ilişkin şikâyet konusunda, Mahkeme, yakalanan ya da tutuklanan kişilerin, özgürlüklerinden mahrum bırakılmalarının, Sözleşme bakımından, "hukuka uygunluk" koşulunun sağlanması için elzem olan esas ve usule ilişkin koşullarla ilgili olarak yeniden inceleme hakkına sahip olduğunu gözlemlemektedir. Tutukluluğa karşı yapılmış bir temyiz başvurusunu inceleyen mahkeme, yargı süreci güvencesini sağlamalıdır. Yargılamalar çekişmeli olmalı ve her zaman taraflar, yani savcı ve tutuklu arasında "silahların eşitliği" ilkesini sağlamalıdır (bk., yukarıda anılan *Ceviz*, § 41).

26. Mahkeme, somut davada, başvuranların, çoğunlukla, dinlenen telefon görüşmelerine ilişkin kayıtlara ve tanık ifadelerine dayanılarak tutuklandıklarını kaydetmektedir. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi Dokuzuncu Dairesi hâkimi, 20 Aralık 2011 tarihinde, soruşturmanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasına karar vermiştir. Ancak, 23 ve 24 Aralık 2011 tarihlerinde,

başvuranlar, avukatları nezaretinde, hem Cumhuriyet savcısı hem de hâkimler tarafından sorgulanmışlardır. Bu bağlamda, önce Cumhuriyet savcısı, ardından hâkimler, yukarıda anılan delil unsurları dâhil olmak üzere tüm deliller hakkında başvuranlara detaylı olarak sorular sormuşlar ve soruların içeriği ilgili kayıtlarda çoğaltılmıştır. Ayrıca, başvuranlar, şüpheli oldukları suçlamalar konusunda bilgilendirilmişlerdir. Başvuranlar ifade vermiş ve terörle ilişkili olduklarını inkâr etmişlerdir.

27. Yukarıdaki hususlar ışığında, Mahkeme, başvuranların delillere sınırsız erişim haklarının olmamasına rağmen, yargılama öncesi tutukluluklarının dayanağını oluşturan delillerin esası hakkında yeterli bilgileri oldukları ve dolayısıyla, yargılama öncesi tutukluluğu haklı kılmak için verilen gerekçelere uygun bir şekilde itiraz etme fırsatlarının olduğu kanaatindedir (bk., yukarıda anılan *Ceviz*, §§ 41-44; *Karaosmanoğlu ve Özden*, no. 4807/08, § 74, 17 Haziran 2014; *Ayboğa ve Diğerleri/Türkiye*, no. 35302/08, § 17, 21 Haziran 2016; ve *Mehmet Hasan Altan/Türkiye*, no. 13237/17, §§ 149-150, 20 Mart 2018).

28. Mahkeme, başvuruların bu kısmının, açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35 §§ 3 (a) ve 4 maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

C. Diğer başvurular hakkında

29. Başvuranlar, Sözleşme'nin 5 §§ 1 ve 3 maddesi ve 3, 10 ve 13. maddeleri ve Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca, yargılama öncesi tutuklulukları hakkında şikâyette bulunmaktadırlar.

30. Hükümet, başvuranların iç hukuk yollarını tüketmediklerini, zira Anayasa Mahkemesine başvurmuş olmaları gerektiğini ileri sürmüştür.

31. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi önündeki yeni hukuk yolunun temel yönlerini inceleyen Mahkeme, Türkiye Büyük Millet Meclisinin söz konusu mahkemeye, kural olarak, 23 Eylül 2012 tarihinden

sonra kesinleşen bütün kararlar bakımından, Sözleşme'yle korunan hak ve özgürlüklerin ihlallerine yönelik doğrudan ve hızlı bir tazmin sağlamasına imkân tanıyan yetkiler verdiğini ve bu hukuk yolunun kullanılması gereken bir hukuk yolu olduğunu belirtmiştir (bk., *Uzun/Türkiye*, (k.k.), no. 10755/13, §§ 68-71, 30 Nisan 2013).

32. Mahkeme, ayrıca, Anayasa Mahkemesi'nin zaman bakımından yetkisinin (*ratione temporis*) 23 Eylül 2012 tarihinde başladığını ve daha önce verilen kararlardan açık olduğu üzere, Anayasa Mahkemesi'nin zaman bakımından yetkisinin, ihlalin bireysel başvuru hakkı getirilmeden önce başlamış ve bu tarihten sonra devam etmiş olması durumlarını kapsadığını kabul ettiğini kaydetmektedir.

33. Somut davada, başvuranların yargılama öncesi tutukluluğu, 24 Aralık 2011 ve 2 Ocak 2012 tarihlerinde başlamış ve serbest bırakıldıkları 16 Kasım 2012 ve 12 Mayıs 2014 tarihleri arasındaki çeşitli tarihlerde sona ermiştir. Bu doğrultuda, 23 Eylül 2012 tarihinden önceki süre de dâhil olmak üzere başvuranların tutukluluğu, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi kapsamına girmiştir (bk., *Koçintar/Türkiye* (k.k.), no 77429/12, §§ 15-26, 39, 1 Temmuz 2014 ve *Levent Bektaş / Türkiye*, no. 70026/10, §§ 40-42, 16 Haziran 2015).

34. Sonuç olarak, Mahkeme, Hükümetin ilk itirazını dikkate alarak, söz konusu şikâyetlerin, Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4 maddesi uyarınca iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle reddedilmesi gerektiği kanaatine varmıştır.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvuruların *birleştirilmesine*;

Başvuruların kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak tanzim edilmiş olup; 21 Kasım 2019 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Julia Laffranque
Başkan

Ek

No.	Başvuru no.	Başvuran Doğum tarihi	Yakalanma tarihi	Tutuklanma tarihi	Tutuksuz yargılanma tarihi
1.	24011/12	Ziya ÇİÇEKÇİ 10.05.1974	20.12.2011	24.12.2011	08.02.2013
2.	54594/12	Dilek DEMİRAL 01.01.1977	20.12.2011	24.12.2011	03.03.2014
3.	55669/12	Sibel GÜLER 12.07.1977	20.12.2011	24.12.2011	03.03.2014
4.	46515/13	Yüksel GENÇ 20.06.1973	20.12.2011	24.12.2011	12.05.2014
5.	46516/13	Nurettin FIRAT 02.03.1982	20.12.2011	24.12.2011	12.05.2014
6.	46517/13	Ramazan PEKGÖZ 30.05.1979	20.12.2011	24.12.2011	12.05.2014
7.	46518/13	Turabi KİŞİN 12.09.1965	30.12.2011	02.01.2012	12.05.2014
8.	46520/13	Nevin ERDEMİR 10.12.1976	20.12.2011	24.12.2011	26.03.2014
9.	46521/13	Ayşe OYMAN 05.07.1978	20.12.2011	24.12.2011	03.03.2014
10.	46523/13	Zuhal TEKİNER 09.09.1980	20.12.2011	24.12.2011	08.02.2013
11.	46524/13	Fatma KOÇAK	20.12.2011	24.12.2011	27.09.2013

No.	Başvuru no.	Başvuran Doğum tarihi	Yakalanma tarihi	Tutuklanma tarihi	Tutuksuz yargılanma tarihi
		01.01.1975			
12.	46525/13	Kenan KIRKAYA 05.03.1979	20.12.2011	24.12.2011	26.03.2014
13.	46526/13	Ertuğ BOZKURT 04.03.1985	20.12.2011	24.12.2011	12.05.2014
14.	46527/13	Mazlum ÖZDEMİR 10.03.1979	20.12.2011	24.12.2011	26.03.2014
15.	46528/13	Semiha ALANKUŞ 01.01.1966	20.12.2011	24.12.2011	26.03.2014
16.	46529/13	Nilgün YILDIZ 30.08.1986	21.12.2011	24.12.2011	06.12.2013
17.	46530/13	Sadık TOPALOĞLU 09.04.1985	20.12.2011	24.12.2011	26.04.2013
18.	46531/13	Ömer ÇELİK 25.10.1982	20.12.2011	24.12.2011	19.06.2013
19.	46532/13	Cağdaş KAPLAN 28.06.1986	20.12.2011	24.12.2011	08.02.2013
20.	46534/13	Oktay CANDEMİR 15.03.1976	20.12.2011	24.12.2011	16.11.2012
21.	46535/13	Pervin YERLİKAYA BABİR 08.04.1982	20.12.2011	24.12.2011	08.02.2013

No.	Başvuru no.	Başvuran Doğum tarihi	Yakalanma tarihi	Tutuklanma tarihi	Tutuksuz yargılanma tarihi
22.	46536/13	Çiğdem ASLAN 20.03.1984	20.12.2011	24.12.2011	16.11.2012
23.	46537/13	İrfan BİLGİÇ 16.03.1987	20.12.2011	24.12.2011	27.09.2013
24.	46538/13	Haydar TEKİN 23.06.1969	20.12.2011	24.12.2011	26.03.2014
25.	46539/13	Ömer ÇİFTÇİ 18.09.1986	20.12.2011	24.12.2011	08.02.2013
26.	46540/13	Selahattin ASLAN 10.01.1980	21.12.2011	24.12.2011	19.06.2013
27.	46541/13	Safet ORMAN 01.08.1991	20.12.2011	24.12.2011	11.02.2013
28.	46542/13	Mehmet Emin YILDIRIM 25.08.1973	21.12.2011	24.12.2011	26.03.2014
29.	46543/13	Zeyneb Ceren KURAY 10.02.1978	20.12.2011	24.12.2011	26.04.2013
30.	46544/13	İsmail YILDIZ 01.04.1981	20.12.2011	24.12.2011	08.02.2013
31.	46545/13	Davut UÇAR 01.08.1971	20.12.2011	24.12.2011	12.05.2014

No.	Başvuru no.	Başvuran Doğum tarihi	Yakalanma tarihi	Tutuklanma tarihi	Tutuksuz yargılanma tarihi
32.	46546/13	Hüseyin DENİZ 08.08.1966	20.12.2011	24.12.2011	26.03.2014
33.	46547/13	Nahide ERMİŞ 12.04.1977	20.12.2011	24.12.2011	14.01.2014